

METSÄN TALOUDELLINEN, POLIITTINEN JA YHTEISKUNNALLINEN MERKITYS (sovellettu yhdysvaltalaisen Abraham Maslow'n tarvehierarkiasta)

2000-LUVUN VAIHDE:

METSÄ TUOTANNON TURVAAMANA JA SUOJELTAVANA PÄÄOMANA

- luontotieteinen, ylikansallinen metsätalous
- luontoarvot pysyvästi lainsäädäntöön
- pyrkimys metsien hoidon kokonaisvaltaisuuteen: tuottavuus ja kestävä metsätalous sopeutettava biologisen monimuotoisuuden rinnalle

ITSENÄISYYDEN AIKA:

METSÄTALOUDEEN ETU KOKO KANSAKUNNAN ETU

- itsenäistyminen, valtion tarve turvata taloudellinen asemansa ja ulkomaankauppa nostavat metsätalouden uuteen vaiheeseen, joka jatkuu myös toisen maailmansodan jälkeен
- valtakunnan metsien inventoinnit
- metsätalouden yhteiskunnalliset vaikutukset nousevat tarkastelun kohteeksi
- metsäorganisaatioiden synty ja vakiintuminen
- kestävyiden käsite laienee
- kriittikkä tehometätaloutta kohtaan
- luonnonsuojelun vahvistuminen järjestö-, kansalais- ja ideologian tasolla

AUTONOMIAN AIKA:

METSÄT SUOMEN RIKKAUS JA TALOUDEEN TURVA

- metsien käytön ohiaus lainsäädännöllä ja erillisellä metsähallinnolla
- metsäteollisuuden läpimurto ja ekspansio
- metsien haaskausta pyritään estämään
- metsien suojeolliset pyrkimykset suuntautuivat metsien tilan ja metsävarojen riittävyyden kartoittamiseen
- luonnonsuojelu nojautuu kansallisiin arvoihin ja kansallismielisyyteen, metsäteollisuudella ja luonnonsuojelulla kuitenkin kiistaa metsäluonnon tehokkaan hyödyntämisen tarpeellisuudesta

RUOTSIN AIKA:

METSÄ TOIMEENTULON PERUSTA – TAVOITTEEKSI KESTÄVÄN METSÄNKÄYTÖN PERIAATE

- metsien käyttö rajoittamatonta ja tuhalilevaa jopa jäsenymätöntä ja tavoitteetonta, toisaalta merkantilistinen talouspolitiikka korosti merkittävänä kansallisvarallisuutena → huomio kestäväen kehityksen periaatteisiin
- metsälainsäädännön ja metsäntutkimuksen synty
- metsien raivaus pelloiksi, tervanpolttoa, kaskenpolttoa ja niitä koskevat rajoitukset vuoriteollisuudelle etuoikeus metsien käyttöön
- puuta laivanrakennuksen ja sahateollisuuden tarpeisiin
- metsien suojeollisuus tai säästäminen, metsänhoito ja metsätalous taka-alalla – etusijalla verotukselliset ja puolustukselliset seikat

KESKIAIKA:

METSÄ AINEELLISEN JA HENKISEN LEIVÄN LÄHDE

- metsistä haetaan rakennus-, tarve- ja polttopuuta
- puista irrotetaan tuohta ja peltua
- kerätään lehtipuiden oksia
- metsä on vakaintuneilla peltoviljely- ja karjatalousalueillakin "tarvike- ja varmuusvarasto"
- ihmisellä pragmaattinen suhde metsäluontoon
- metsien hyödyntämisessä heijastuivat šamanistiset uskomukset ja kristillinen oppi kohtuullisuudesta

METSÄNKÄYTTÖ, METSÄPOLEMIIKKI, LAINSÄÄDÄNTÖ,
METSÄPOLITIikka JA METSÄNHOITO 1400–2000

METSÄNKÄYTTÖ

Lakien säätelemää metsänkäyttöä Ruotsissa ja Suomessa

Metsien käyttö perustuu mm. valtakseen.

Metsien käyttö perustuu maanomistukseen ja verotukseen.

Talojen, kylien ja pitäjien yhteismetsät metsänkäytön perustana.

Kaskitalous talouden perustana

Metsien käyttö kotitarpeiksi.

Vuoriteollisuudella etuoikeus metsien käyttöön. Kaski- ja tervatalous vallalla Suomessa.

Ensimmäiset teolliset vesisahat käyttöön

METSÄPOLEMIIKKIA

Luvaton valtaus: yksi tai useampi henkilö, joskus koko kylä, on luvatta käyttänyt toiselle kuuluvaa metsää (esimerkiksi hämäläiset käräjätuomiot 1443–1502).

Metsien suojele haaskauksesta: mm. tervanpoltto, sahateollisuus, laivanrakennus.

LAINSÄÄDÄNNÖN PÄÄPIIRTEET

Ruotsin maakuntalait ja maanlait metsien käytön perustana

METSÄPOLITIikka JA METSÄNHOITO

Metsät ja laajat erämaat valtion valvontaan.

Sisä-Suomen erämaakäyttö laajaa.

Talollisten metsänkäyttö-oikeutta rajoitetaan.

Kaukoerämaiden käyttöä vähennetään

Merkantilistisen kauppapolitiikan aika (Suomessa 1800-luvun puoliväliin saakka).

1400 >

Eräkauden aika

1500 >

1550 >

Uudisasutuskausi
Valtionmetsien synty

1600 >

Suurvalta-ajan
uudet haasteet

METSÄNKÄYTTÖ

Kaskenpolto metsien haaskaajana Itä-Suomessa.

Sahateollisuuden kehittyminen Etelä- ja Vanhassa Suomessa.

Tervanpolto Pohjanmaan talouden perustana.

Tervanpolttajille ja sahateollisuudelle rajoitetut metsien käyttöoikeudet

Itä-Suomen viljelijöille edellytykset talouden harjoittamiseen metsiä kaskeamalla.

Metsien kotitarvekäyttö muita elinkeinoja laajempaa.

Isojako kiihdyttää metsien käyttöä alueellisesti.

Itä-Suomessa laajat metsämaat kaskettu paljaksi.

Tervanpolton viimeinen noususuhdanne Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Sahateollisuus keskittyy rannikkoseudulle

L. G. von Haartman: metsien suojele yleisen edun nimissä (1849).

METSÄPOLEMIIKKIA

Metsien käytön sääntely ja rajoittaminen: mm. tervanpoltoa koskevat rajoitukset ja kiistat (1740–1770); kaskikiistat Hämeessä ja Itä-Suomessa (n. 1734–1800).

Paikallisyhteisöjä kuohuttanut isojako alkaa

Perinteinen kotitarvekäyttö, laiduntamisen ja kaskeamisen rajoittaminen sahateollisuuden puunsaannin varmistamiseksi aiheuttaa ristiriitoja. Perustuuko maan tulevaisuus maa- vai metsätalouteen (1960-luvulle asti)?

LAINSÄÄDÄNNÖN PÄÄPIIRTEET

Metsälainsäädännön synty. Metsäasetukset 1647, 1664.

Ruotsin valtakunnan laki 1734. Metsäasetukset 1734, 1739.

Metsäasetus 1793. Määräys isonjaon suorittamisesta 1757; Suomen isojakoa varten annettu erillinen isojakoasetus 1762; isojakoasetuksen uudelleenjärjestely 1775

Metsäasetus 1805. Ensimmäisen metsäkomitean ehdotus metsälainsäädäntöä 1842

METSÄPOLITIikka JA METSÄNHOITO

Kestävän metsänkäytön periaate (1600-luvun puolivälistä alkaen).

Turun akatemian metsäkirjoitukset (1600-luvun lopulta 1800-luvun alkuun).

Asutus- ja veropolitiikka metsien käytön rajoittajana. Kruununtilojen metsien käyttöoikeutta rajoitetaan.

Läniakohtaiset metsäprojektit (1740-luku).

Säätyjen asettamat valiokunnat (2) 1743–1746: mm. metsien soveltuvuus eri käyttötarkeiksi.

Metsätalouden laajeneminen. Metsien käytön rajoittaminen jatkuu.

Liberalistista talouspolitiikkaa maatalouden edistämiseksi.

Isonjaon maanomistusjärjestelmä käyttöön.

Viljavat metsämaat ja suot viljelykseen valtion tukemana.

Vanhoillisen metsäpolitiikan aika

Kaskeamista kokeillaan metsien uudistamismenetelmänä.

1650 >

1700 >

Metsistä lisätuloja talouteen

1750 >

1800 >

METSÄNKÄYTTÖ

Metsäteollisuuden läpimurto ja ekspansio
 Sahateollisuuden laajentuminen.
 Puuhioke- ja selluloosa-teollisuuden alku
 Kaskiviljelyn vähittäinen loppuminen.
 Poltto- ja kotitarvepuun asema säilyy etenkin maaseudulla.

Vaneriteollisuus.
 Paperiteollisuus.
 Tervantuotanto loppuu.

Teollinen puunkäyttö kasvaa nopeasti.
 Koneellinen puunkorjuu, uitto ja rautatiekuljetus kehittyvät.
 Pohjois-Suomen metsävarojen hyödyntäminen jatkuu
 Polttopuun käyttö ja metsissä laiduntaminen vähenevät.

Hevoset ja pokasahat alkavat vaihtua traktoreihin ja moottorisahoihin (1950-luvulta alkaen).

METSÄPOLEMIKKIA

Tilattoman väestön haaskaava metsänkätö.

Maanomistuksen hajauttaminen ja metsäteollisuuden vahva asema pitivät yllä työväestön tyytymättömyyttä.

LAINSÄÄDÄNNÖN PÄÄPIIRTEET

Metsälaki 1886.
 Vuoden 1851 metsäasetus sahateollisuuden haitaksi.

Laajat komiteanmietinnöt 1898–1910.
 Metsäasetus 1917.
 Vuokra-alueiden lunastuslaki 1918.

Metsälait: yksityismetsälaki 1928, metsänparannuslaki 1928.
 Asetus valtionmetsä-hallinnosta 1921, Asutuslaki 1922, Suojametsäalue 1922/1939, Luonnonsuojelulaki 1923.

Harsintajulkilausuma 1948.
 Metsänhoitoyhdistyslaki 1950.

METSÄPOLITIikka JA METSÄNHOITO

Valtionmetsät valtion metsähallinnon hoitoon 1859, valtion metsien hoito kehittyi
 Vuosilohkojärjestelmä, tukkipuiden harsinnat.
 Metsätalouden tarkastukset.
 Kulutus, kylvä ja istutus alkavat.
 Valtion maiden asutustoiminta
 Yksityismetsätalouden edistäminen alkaa vähitellen.
 Saksalainen metsänhoito suomalaisten mallina.

Metsäorganisaatioiden synty ja vakiintuminen.
 Tapio 1907.
 Metsäopetus: Keisarillinen Aleksanterin Yliopisto (Helsingin yliopisto) 1908 [Evo jatkaa metsäkouluna], muut metsäkoulut 1903–.
 Metsätieteellinen koelaitos 1917 (aloitti toiminnan 1918).
 Metsätyyppiteoria (Cajander).
 Suojametsäkomitean esitys

Plenikokoisen puun kysyntä mahdollistaa harvennushakkuut.
 Metsänparannustoiminta, metsänhoitolautakunnat ja keskusmetsäseurat 1928.
 Valtakunnan metsien inventoinnit alkavat 1921.
 Metsänhoitoyhdistykset.
 Kansallispuistoja, luonnonsuojelupaikkoja ja muita suojelun alueita perustetaan 1938–.
 Metsänhoitolautakunnat.

”Tehometsänhoidon” aika.
 Metsänviljely, metsänjalostus, automatisoitu taimituotanto, koneellinen maanmuokkaus, kemiallinen vesakontorjunta, metsänlannoitus, koneellinen ojitus.
 Metsäopetus laajenee kaikkien maakuntiin 1950-luvulta lähtien.
 Metsäpolitiikassa valtakunnallisten ohjelmien aikakausi 1950–.

1850 > 1900 >
 Suomalaisuuden vahvistaminen

1920 > 1940 >
 Rajut suhdannevaihtelut Asutustoiminta

METSÄNKÄYTTÖ

Suomesta tulee metsäteknologian kärkimaa: hakkuukoneet, metsätraktorit.
 Energiapuun korjuu.
 Metsäteollisuuden ja muiden organisaatioiden fuusiot.
 Tietotekniikka metsätalouden välineeksi.
 Moderni metsien monikäyttö vakiintuu.
 Suomesta tulee merkittävä metsätalouden ja metsäteollisuuden tietotaidon viejä.
 Globalisaation, EU:n ja Greenpeacen vaikutus puunjalostukseen.
 Luontotieteinen, ylikansallinen metsäteollisuus.
 2000-luvulla haasteena puun uudet käyttömuodot.

METSÄPOLEMIKKIA

Kiivasta keskustelua ja julkista protestimielialaa suurten sellu- ja paperitehtaiden alasarjasta: kiivasta keskustelua metsähoidollisista hakkuumenetelmistä.

LAINSÄÄDÄNNÖN PÄÄPIIRTEET

Metsähallinto- ja lautakuntalait 1987.
 Erämaalaki 1991.
 Yksityismetsälain muutos 1991.
 Metsälaki ja luonnonsuojelulaki 1997.

METSÄPOLITIikka JA METSÄNHOITO

Metsäkomiteoiden 1970-luku:
 HKLN- ja MERA-metsänparannusohjelmat
 – ojitus
 – metsäautotiet
 – metsänhoitotyöt metsänparannus-varoilla

Kansallinen metsäohjelma 2010 (1999).
 Ekologian esiinmarssi.
 Metsäadressi 1989.
 Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 1996/1997.
 Tutkimuksen arvostus kasvaa.
 Metsätuhot ja niiden torjunta kansalaiskeskustelussa.
 Kestävyyden käsite laajenee.
 Alue-ekologinen ja osallistava suunnittelu valtionmetsissä.
 Puunkorjuutyöt koneellistuvat lopullisesti.
 Monimuotoisuus turvataan metsälailla.
 Sertifiointi. Natura.
 Metsä 2000 -ohjelma 1985.

1960 >
 Maaltamuutto
 Metsänomistuksen rakennemuutos

1980 >
 Maatalouden ja maaseudun murros.